

14. február 2020

Rast napriek ochladeniu

Prognóza daňových a odvodových príjmov na roky 2019 - 2023

Jaroslav Bukovina, Jana Palkovičová

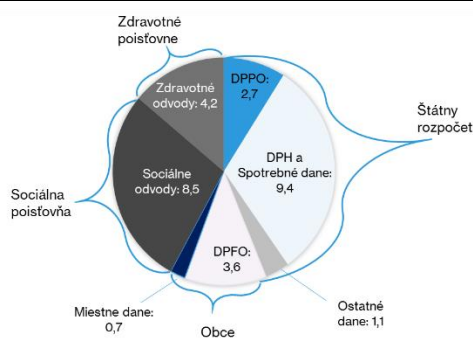
Rast daňovo-odvodových príjmov sa v roku 2020 spomalí z 6,1% na 3,2%. Dôvodmi sú hlavne spomalenie rastu miezd a minuloročné legislatívne opatrenia¹. Od 2021 dochádza k oživeniu rastu príjmov vďaka opätovnému zrýchleniu miezd a spotreby domácností. V roku 2023 rast príjmov napokon záver eurofondového obdobia. Oproti predchádzajúcej daňovej prognóze z novembra zvyšujeme príjmy z daní a odvodov o 78 až 84 mil. eur v rokoch 2020 až 2022, najmä kvôli silnému nárastu DPH v druhej polovici roka 2019. Od roku 2020 prispievajú k vyšším príjmom dane z nehnuteľností, kde obce prelomili dlhoročné tabu a zvýšili sadzby v priemere o 34 %.

Medziročný vývoj daní a odvodov

V roku 2020 očakávame daňovo-odvodové príjmy verejnej správy v objeme približne 30 miliárd eur. Z toho pritečie do štátneho rozpočtu takmer 13,6 mld. eur (Graf 1). Tempo rastu príjmov spomalí na 3,2 % v 2020 z 6,1 % v 2019 (Graf 2). Približne dve tretiny spomalenia rastu príjmov v 2020 idú na vrub ekonomického vývoja, hlavne nižšieho rastu miezd. Legislatívne opatrenia prijaté minulý rok odoberajú z rastu príjmov v 2020 ďalší 1 percentuálny bod. V rokoch 2021-2022 sa rast príjmov znovu oživí k 4,5 % spolu so zrýchlením rastu ekonomiky a záver eurofondového obdobia v roku 2023 potlačí rast príjmov až takmer k 6 %.

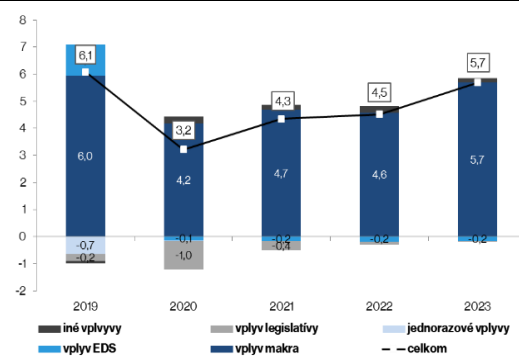
Spomalenie ekonomiky znižuje tempo rastu daní a odvodov

Graf 1: Dane a odvody za rok 2020 (mld. eur)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Graf 2: Rast daní a odvodov (y-o-y; %)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Porovnanie aktuálneho odhadu s novembrovou prognózou

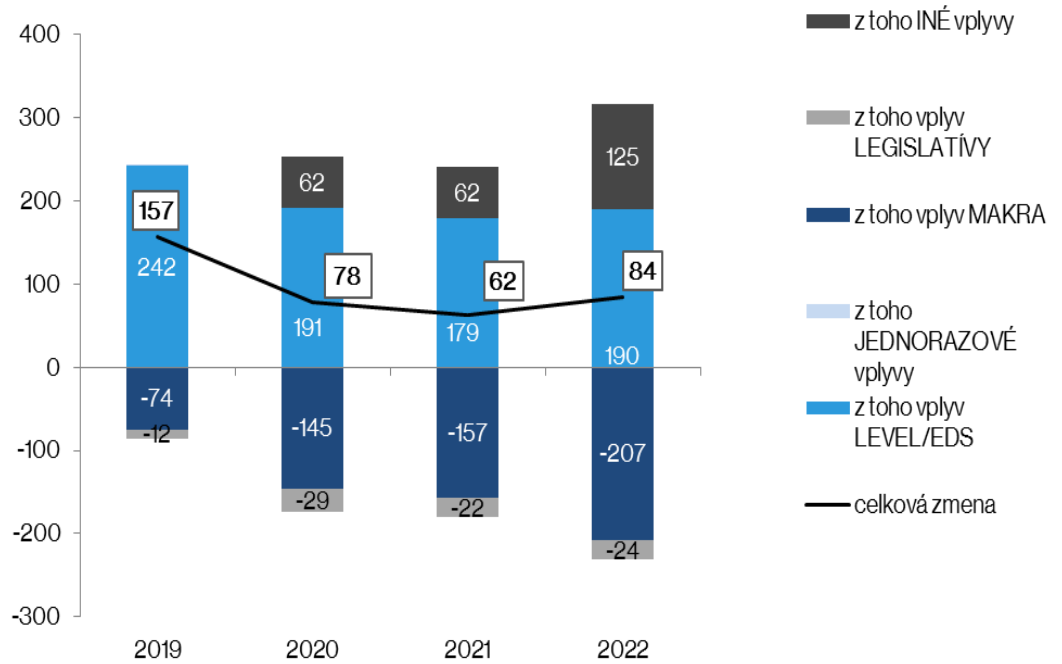
Úspešnosť výberu DPH zvyšuje príjmy aj napriek spomaleniu ekonomiky

V porovnaní s poslednou prognózou zvyšujeme daňové a odvodové príjmy na najbližšie tri roky o 78 až 84 mil. eur (Graf 3). Gro zvýšenia na horizonte prognózy pramení z lepšieho plnenia počas roka 2019, najmä na dani z pridanej hodnoty (DPH), ktoré sa prenáša do ďalších rokov. Naopak ekonomický vývoj bude menej priaznivý pre daňovo-odvodové príjmy na celom horizonte prognózy. Od novembrovej prognózy neboli prijaté na úrovni vlády žiadne nové legislatívne opatrenia s priamym vplyvom na daňovo-odvodové príjmy.

¹ Ide o legislatívny balíček, ktorý zahŕňal zníženú korporátnu daň na 15 %, nižšiu DPH na vybrané potraviny, zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane a iné.

Avšak na základe aktuálnych informácií sa ukazuje, že niektoré v minulosti prijaté opatrenia majú mierne negatívnejší dopad na príjmy.

Graf 3: Zmena prognózy daňovo-odvodových príjmov oproti novembru 2019 (v mil. eur)

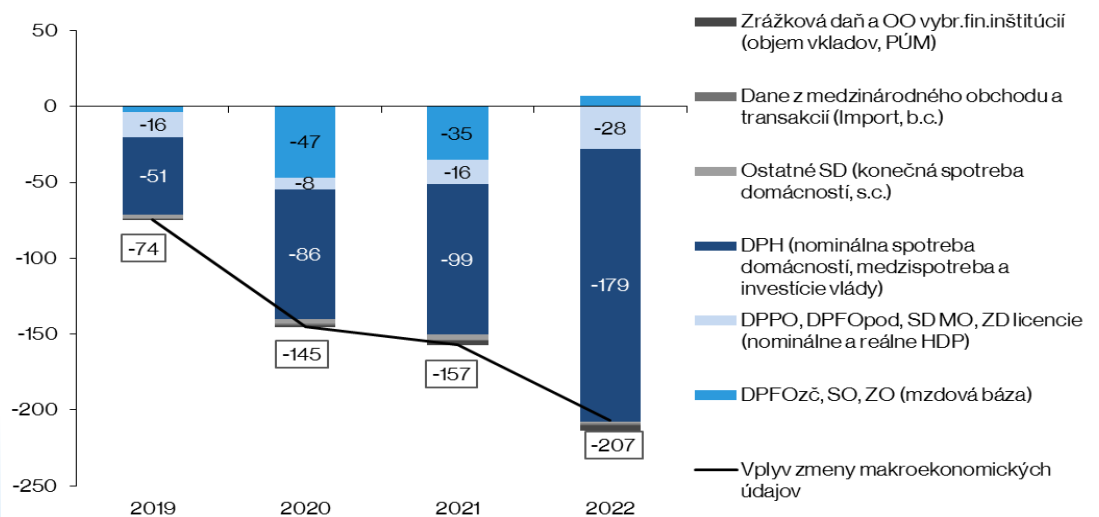

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Daňový mix odzrkadľuje spomalenie ekonomiky

Pomalší makroekonomický vývoj ukrajuje z predchádzajúcej prognózy v rokoch 2020-2022 od 150 do 210 mil. eur (Graf 4). Nová makroekonomická prognóza má negatívny vplyv hlavne odhadovaný výber DPH na celom horizonte. Mierne nižšie odhadované mzdy majú negatívny vplyv na dane a odvody v rokoch 2020-2021, do roku 2022 však už tento vplyv vyprchá s miernym zlepšením na trhu práce.

Graf 4: Vplyv makroekonomickej prognózy na aktualizáciu odhadu daní² (v mil. eur)

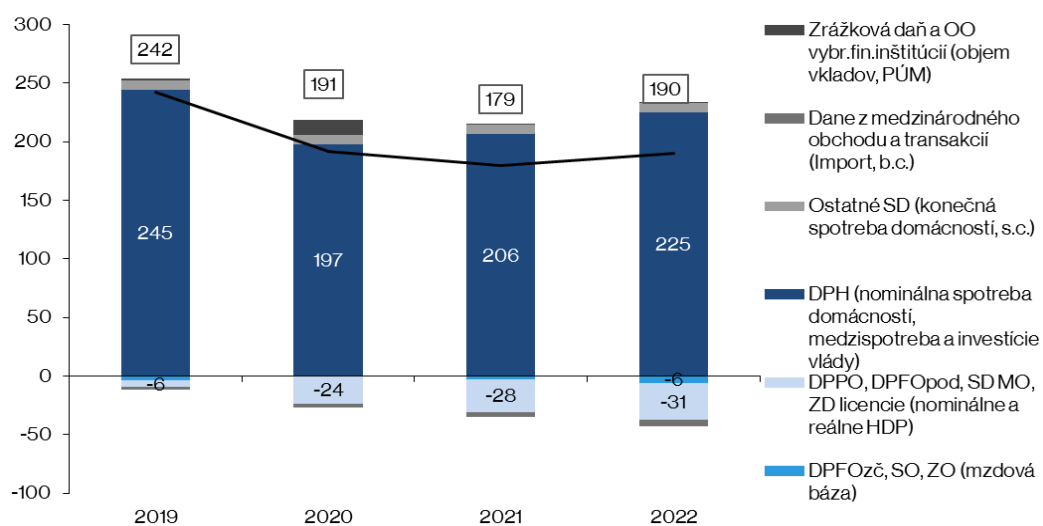
zdroj: IFP, UloziskoIFP

² Dane sú zaradené do jednotlivých kategórií podľa toho, ktorý makroekonomický agregát má na ne najvýraznejší vplyv. SD = spotrebné dane, DPFOpod = DPFO podnikanie, DPFOzč = DPFO závislá činnosť, SD MO = spotrebná daň z minerálnych olejov, SO = sociálne odvody, ZO = zdravotné odvody.

Silnejšiu EDS prenášame do ďalších rokov

Lepší výber meraný efektívnou daňovou sadzbou prekoná pokles príjmov spôsobený makroekonomickým vývojom (Graf 5). Gro vyššieho výnosu ide na vrub DPH z 2. polovice roku 2019, ktorý prenášame na celý horizont prognózy. Z dôvodu lepšieho plnenia spotrebnej dane z tabakových výrobkov mierne rastie aj efektívna daňová sadzba za spotrebné dane. Naopak, efektívna sadzba z dane z príjmu právnických osôb (DPPO) je oproti očakávaniam nižšia kvôli poklesu ziskov firiem.

Graf 5: Vplyv zmeny EDS na prognózu daňovo-odvodových príjmov (v mil. eur)

zdroj: IFP, UložiskoIFP

Bez novej legislatívy, ale s vyššími sadzbami z dane z nehnuteľností

Na prognózu daňových a odvodových príjmov mierne negatívne vplyva aktualizácia vplyvov existujúcej legislatívy. Najvýznamnejšia zmena je silnejšie čerpanie odpočtu na vedu a výskum (vplyv na DPPO). Žiadna nová legislatíva do prognózy tentokrát zahrnutá nie je. K posunu ročného zúčtovania sociálneho poistenia o rok (2023 namiesto 2022) došlo už v novembri 2019. Zvýšenie sadzieb dane z nehnuteľností na úrovni jednotlivých miest a obcí predstavuje vplyv, ktorý od roku 2020 zvyšuje daňovú prognózu (Box 1).

Vývoj hlavných daní a odvodov

Spomalenie svetovej ekonomiky znižuje zisky domácich firiem

Výnos korporátnej dane na rok 2020 znižujeme v porovnaní s novembrovou prognózou o 67 mil. eur.³ Dôvodom je očakávaný pokles ziskov firiem za rok 2019⁴, najmä u proexportne orientovaných priemyselných podnikov, ktorý pramení zo spomalenia hlavných európskych partnerov. K nižšiemu výnosu tiež prispieva vyššie čerpanie odpočtu na vedu a výskum, ktorý sa ešte zvýši v ďalších rokoch z dôvodu zvýšenia úľavy až na 200 % výdavkov.

DPH predbieha ekonomické očakávania

Silný rast DPH v 3. kvartáli 2019 sa premietol do výrazného rastu efektívnej daňovej sadzby (Graf 6). Silný výnos DPH odráža rast tržieb naprieč sektormi⁵. Zlepšený výber DPH z 2.

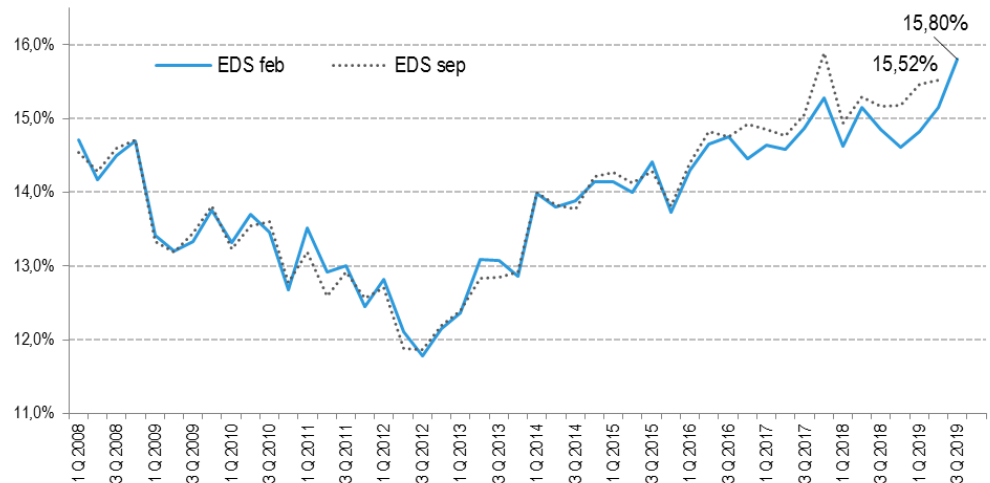
³ Na základe individuálnych daňových priznaní za rok 2018 podaných do konca augusta 2019.

⁴ V roku 2020 prognózuujeme na firemnej dani aj rok 2019. V období od marca až do septembra 2020 budú firmy podávať daňové priznania za rok 2019. Ziskovosť za rok 2019 klesne o -0,8 % v porovnaní s rastom zisku +1,4 % očakávaného v novembri.

⁵ Porovnanie medziročných rastov tržieb u subjektov, ktoré si v priebehu roka 2019 zaviedli eKasu, neukazuje výraznejší rozdiel pred a po jej zavedení. Medziročný rast tržieb za obdobie pred zavedením eKasy bol 4 % a po zavedení eKasy 3 %.

polovice roka 2019 tak premietame aj do ďalších rokov prognózy. Naopak, pomalšia spotreba domácnosti, vládne investície a medzispotreba korigujú zvýšenie prognózy DPH na celom horizonte. Spomalenie exportu pribrzdí výkon priemyslu, na základe čoho sa očakávajú nižšie vyplácané nadmerné odpočty⁶.

Graf 6 : Efektívna daňová sadzba DPH (%)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Minimálne zmeny prognózy pri odvodoch

K miernemu zníženiu prognózy sociálnych a zdravotných odvodov opäť prispieva najmä revízia mzdovej bázy nadol. K miernemu zlepšeniu prognózy trhu práce dochádza až na konci horizontu. Pri zdravotných odvodoch znižujeme pozitívny vplyv ročného zúčtovania na základe slabšieho plnenia v roku 2019. Naopak, silnejšie plnenie sociálnych odvodov do decembra zlepšuje prognózu do budúcnosti. Na výšku prognózy odvodov ďalej vplyva len aktualizácia existujúcich legislatívnych vplyvov.

Rastie počet živnostníkov

Výnos dane z fyzických osôb zo závislej činnosti mierne klesá, naopak živnostníci sa prebúdzajú. Nižší než očakávaný rast trhu práce znižuje výnos dane z príjmov fyzických osôb. Úprava paušálnych výdavkov prilákala viacerých živnostníkov, ktorých počet stúpol o 11 % od ich zvýšenia v roku 2017. To pozitívne vplyva na rastúci výnos dane z podnikania a zvyšuje očakávania pri tejto dani.

Spotrebné dane bez zmeny

Spotrebné dane v globále oproti novembrovej prognóze nemeníme. Výnos dane z minerálneho oleja sa znižuje z dôvodu spomalenia ekonomického rastu. Vyšší než predpokladaný výber spotrebnej dane z tabakových výrobkov v závere roka 2019 očakávame aj v ďalších rokoch. Z ostatných spotrebných daní sú badateľné len marginálne vyššie výnosy pri spotrebnej dani z elektrickej energie a z uhlia.

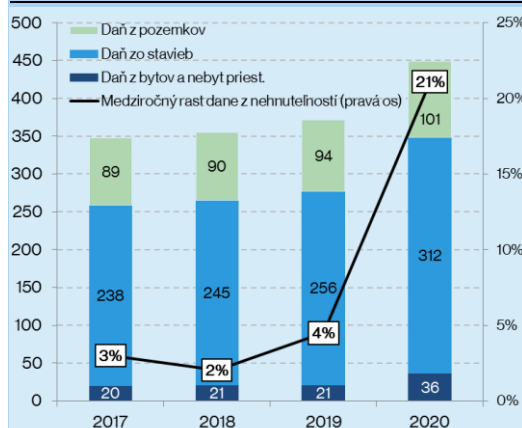
⁶ Zaplatenú DPH si exportné spoločnosti uplatňujú ako daň na vstupe (znižuje sa daňová povinnosť), čo indikuje ďalšie možné zníženie nadmerných odpočtov v pomere k vlastnej daňovej povinnosti.

Box 1: Daň z nehnuteľností na vlnu rastu

Obce vyberú v roku 2020 na dani z nehnuteľností o 78 mil. eur viac. Až 48 zo 71 okresných miest schválilo všeobecne záväzné nariadenia (VZN) upravujúce výšku sadzieb dane z nehnuteľností. Výnos dane z nehnuteľností rastie dlhodobo okolo 3 % percent ročne, tentokrát ale zvýšenie prinesie až 20% nárast výnosu. Mestá si cez zvyšovanie daní a poplatkov vo svojej kompetencii čiastočne pokrývajú zvýšené výdavky a menší rast dane z fyzických osôb, ktorý sa prerozdeľuje v rámci samosprávy. Najviac sa zvýši výber na dani zo stavieb, ktoré tvoria gro výberu dane z nehnuteľností (51 mil. eur). Byty a nebytové priestory porastú o 14 mil. eur, pozemky o 13 mil. eur (Graf 7).

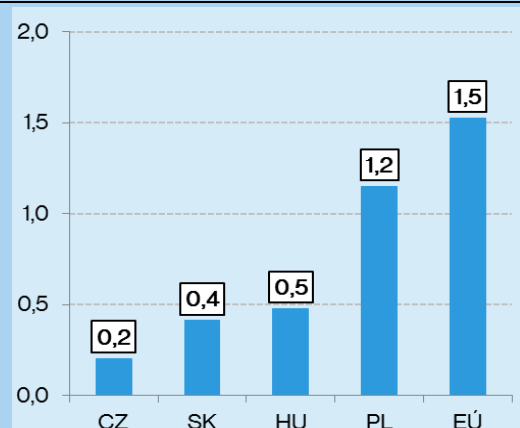
V zahraničí tvoria dane z nehnuteľností (tzv. majetkové dane) oveľa väčší výnos.⁷ Slovensko sa radí ku krajinám s najnižším výnosom daní z nehnuteľností, ktorý dosahuje okolo štvrtiny výnosu z priemeru v EÚ (Graf 8). Zákon o miestnych daniach síce umožňuje obciam úpravy jednotlivých sadzieb, ale limituje ich maximálnu výšku bez väzby na hodnotu nehnuteľnosti. V slovenskej legislatíve nie je zohľadnená reálna hodnota nehnuteľností.

Graf 7: Výnos dane z nehnuteľností (mil. eur a %)

Zdroj: IFP - na základe dát Štátnej Pokladnice, DataCentra a VZN okresných miest

Graf 8: Daňové príjmy z nehnuteľnosti, 2018 (% HDP)

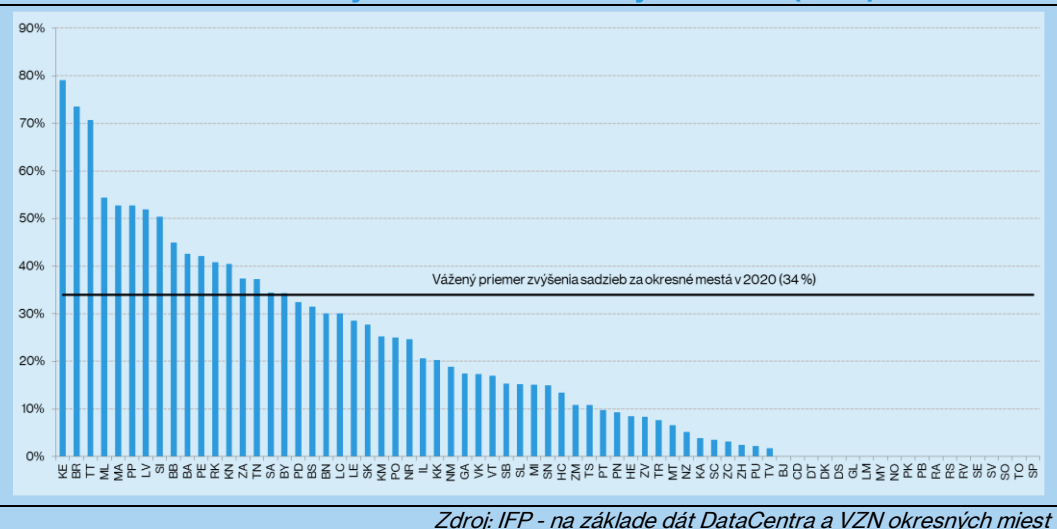
Zdroj: Eurostat

V absolútnych číslach si najviac priplatia Bratislavčania, v relatívnych obyvatelia Košíc (Graf 9). V priemere zvýšili okresné mestá sadzby o cca. 34 %. Ide o vážený priemer na základe rozdielu sadzieb a historického výberu dane za jednotlivé typy nehnuteľností. Najvyššie zvýšenie sadzieb dane z nehnuteľností je v prípade Košíc, z ostatných krajských miest sadzby najviac zvyšuje Trnava a Banská Bystrica. Predpokladáme, že rast výberu dane za obce, ktoré nie sú okresnými mestami, bude stúpať v súlade s dlhodobým rastom výberu dane v jednotlivých obciach, čo predstavuje nárast okolo 3 %.⁸

⁷ Zdanenie práce a prerozdeľovanie výnosu dane z fyzických osôb je najvýznamnejším zdrojom príjmov obcí, dlhodobo tvorí okolo 75 % celkových príjmov.

⁸ Obce, ktoré nie sú okresnými mestami, tvoria 64 % celkového výberu dane z pozemkov, 30 % celkového výberu dane zo stavieb a 10 % celkového výberu dane z bytov a nebytových priestorov.

Graf 9: Priemerné vážené zvýšenie sadzieb v okresných mestách (2020)

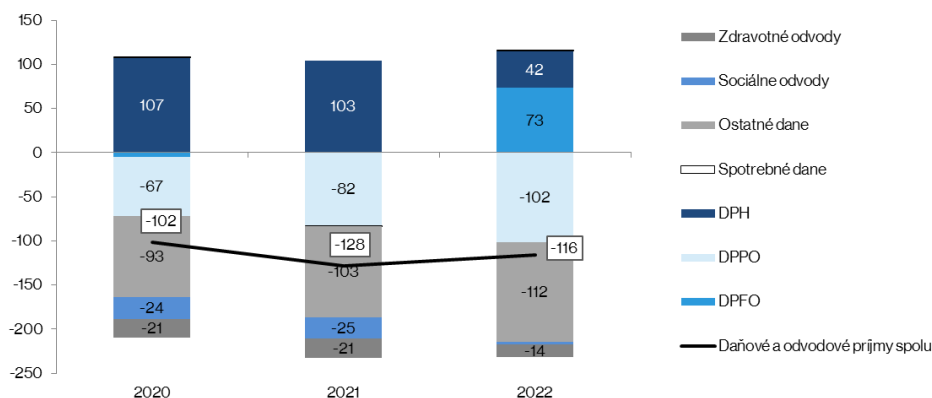

Porovnanie aktuálneho odhadu s rozpočtom verejnej správy 2020-2022

Výpadok oproti schválenému rozpočtu

V porovnaní s rozpočtom verejnej správy 2020 – 2022 je aktuálna prognóza daňových a odvodových príjmov nižšia o 102 mil. eur až 116 mil. eur (Graf 10). Hlavný dôvod je, že schválený rozpočet v ostatných daniach nad rámec novembrovej prognózy daňového výboru prezentovanom v tom komentári zahŕňa aj príjmy z eKasy a nanomarkerov v sume 180 až 200 mil. eur. Ich vplyv je vykázaný v rozpočte na položke ostatné dane.

Graf 10: Zmena prognózy daňovo-odvodových príjmov oproti RVS 2020-2022 (v mil. eur)

zdroj: IFP, UloziskoIFP

Ministerstvo financií SR v súlade s ústavným Zákonom o rozpočtovej zodpovednosti aktualizuje a zverejňuje prognózy daňových a odvodových príjmov. Tieto prognózy boli prerokované na zasadnutí **Výboru pre daňové prognózy (VpDP) 12. februára 2020**. **KRRZ, NBS, Infostat, Tatrabanka, ČSOB a UniCreditBank označili prognózu za realistickú.**

Viac o daňových prognózach ako aj podkladové materiály je možné nájsť na [stránke IFP](#) v časti Ekonomické prognózy ⇒ [daňové prognózy](#).

Detailné údaje o vývoji jednotlivých daňových príjmoch na horizonte prognózy ako aj rozbitie príspevkov jednotlivých faktorov k aktualizácii prognózy, či podkladové údaje k jednotlivým dátam v komentári sú k dispozícii na [UloziskoIFP](#).

Materiál prezentuje názory autora a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania komentárov Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by sa preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR), ako autora týchto názorov.